

ABASÁR

Régészet — Antropológia —
— Archeogenetika

Magyarsággutató Intézet

Abasár

Régészet — Antropológia — Archeogenetika

Prof. Dr. Kásler Miklós, Grócz Zsolt, Dr. Horváth Ciprián,
Buzás Gergely, Dr. Dudás-Boda Eszter,
Gallina Zsolt — Gulyás Gyöngyi, Dr. Novák Ádám,
Dr. Ringer István, Zay Orsolya, Dr. Varga Gergely István
Pláner Lajos

Kiadja a Magyarságkutató Intézet 2024-ben
az Abasári Népfőiskola Alapítvány közreműködésével
500 példányban

Felelős kiadó: Prof. Dr. Kásler Miklós

ISBN: 978-615-6117-77-9

Címlapfoto: György Ferenc
A kiadványt tervezte: Aba Béla

Prof. Dr. Kásler Miklós fotóját készítette:
Thaler Tamás

Szerkesztette: Dr. Horváth Ciprián
Tervezte: Dr. Csornay Boldizsár

Tartalomjegyzék

Prof. Dr. Kásler Miklós - Köszöntő	6. oldal
Gócz Zsolt - Abasár „Királyi központ” egykoron és ma	7. oldal
Buzás Gergely - Az abasári monostor építészettörténete	8. oldal
Dr. Dudás-Boda Eszter - Az abasári 1. számú fedlapos sírból feltárt csontmaradványok antropológiai vizsgálatának eredményei	11. oldal
Gallina Zsolt – Gulyás Gyöngyi - „Falat megállítani hogy lössz lehetséges?...” Abasár–Bolt-tető 2020–2022. évi régészeti feltárása és részleges helyreállításának története	13. oldal
Dr. Horváth Ciprián - A monostor temetője	20. oldal
Dr. Novák Ádám - Az abasári bencés monostor ásatása során előkerült pénzérmék és azok vizsgálata	22. oldal
Dr. Ringer István - Amiről a leletek mesélnek Célok és lehetőségek az Abasár–Bolt-tetőn feltárt régészeti leletanyag feldolgozása kapcsán	23. oldal
Tóth Zoltán - Árpád-kori templom és temető Abasár határában	24. oldal
Zay Orsolya - „Az hevederövnék híre sem vala”	24. oldal
Dr. Varga Gergely István, Dr. Maróti Zoltán, Schütz Oszkár, Dr. Maár Kitti, Nyerki Emil, Dr. Tihanyi Balázs, Dr. Váradi Orsolya, Dr. Alexandra Ginguta, Kovács Bence, Kiss Petra, Dosztig Monika, Gallina Zsolt, Dr. Török Tibor, Makoldi Miklós, Dr. Neparáczki Endre - Az abasári Aba nemzetségi temető archeogenetikai vizsgálata	25. oldal
Pláner Lajos - Magyarország első választott királya, Aba Sámuel	27. oldal

Az abasári bencés monostor ásatása során előkerült pénzermék és azok vizsgálata

Az Abasár–Bolt-tetőn 2020–2021 során végzett régészeti ásatás során feltárt pénzermék és pénztöredékek száma 89 db. A viszonylag magas szám annak köszönhető, hogy a feltárás során módszeres fémkeresős vizsgálatokat végeztek. Ez tette lehetővé, hogy a körömnymi apró fémpénzek a mentett leletek közé kerülhessenek.

Az érmék elemzése során egyértelmű, hogy a föld alól, zömmel elhagyott érmék kerültek elő, hiszen a legtöbb nem sírmellékletként került elő, hanem a törmelékből, a templom és a monostor más területének objektumaiból. Mindemellett kis értékű, ezüst vagy billon, több esetben hamis pénzről van szó, ami nem vagyontképzést, vagy reprezentációs célt szolgálhatott. Ez a típusú leletanyag alkalmas arra, hogy meghatározzuk a feltárt terület használatának időszakát.

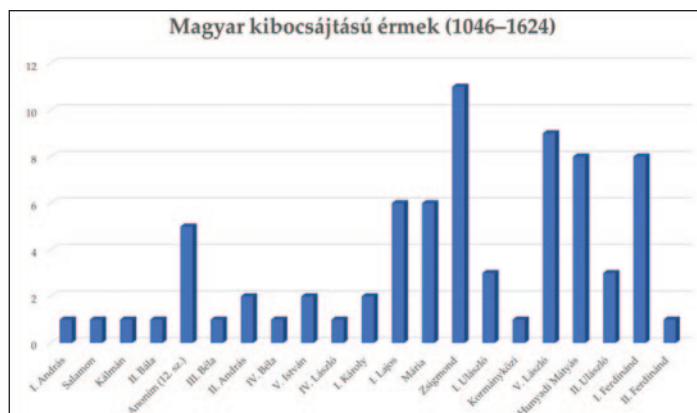

I. András király denárjának (H: 9.; Opitz I. 4.4.) előlapja

V. István király idején (1270–1272) vert szlavón denár (Unger: Sz.12.)

A legkorábbi veret I. András denárja, ez 1046–1060 között készült. Ettől kezdve a teljes Árpád-korra datálhatók érmék, Salamon királytól az ún. anonim (néma) denárokon át IV. László királyig szinte minden uralkodó pénze megtalálható. Az érmék száma jól tükrözi a középkori pénzforgalom fellendülését a 14. századtól, I. Ferdinándig minden uralkodótól több veret maradt fenn. A legfiatalabb magyar veret II. Ferdinándhoz (1624) köthető. Az összesen 74 darab magyar pénzérme időbeli megoszlását az alábbi diagram mutatja be:

(Szerkesztette:
Dr. Novák Ádám)

A magyar veretek mellett a 13. századból hét darab bécsi denár, a 14. századból egy darab cseh heller, a 17. századból pedig egy feltehetően lengyel garas került elő. További hat

darab érme deformált, azonosíthatatlan.

Az anyagban több hamis denár is megtalálható, ez pedig erősíti a tényt, hogy ezek elhagyott, vagy eldobott pénzek lehettek: ha gazdájuk felismerte, hogy hamis pénzzel verték át, feltehetően elhajíthatta azt. Rézből készült hamis pénzt II. Ottokár bécsi, V. István király idején vert szlavón vagy I. Ulászló és V. László királyok ezüst denárjainak mintájára.

II. Ottokár bécsi denárjának (CNAB163.) hamis,

és eredeti példánya

A leletanyagban más feltárásokhoz hasonló tendenciák mutatkoznak. Luxemburgi Zsigmond (1387–1437) parvusait szinte a felismerhetetlenségig csonkították, vagyis a használat során el-el vették a nemesfém tartalmát. Az 1440 és 1457 közötti belháborúk idején sok, rossz minőségű, kevés ezüstöt tartalmazó, úgynevezett billon veret volt forgalomban, mivel nem volt erős központi hatalom a pénzverés minőségének ellenőrzésére. Hunyadi Mátyás királytól kezdve a pénzek verdehelye könnyebben azonosítható: egyértelmű, hogy a középkor végén a közeli körmöcbányai verdéből kerültek a térség pénzforgalmába az érmék.

*Luxemburgi Zsigmond király parvusának (H: 582.)
körülnyírt (csonkított)*

és ép példánya

Összességében elmondható, hogy az éremanyag vizsgálata alátámasztja a történeti kutatás, és a régészeti megfigyeléseket: a monostor a 11. század első felében épülhetett, és ettől kezdve folyamatos használatban volt a 16. század közepéig bizonyosan.

Dr. Ringer István

Amiről a leletek mesélnek

Célok és lehetőségek az Abasár–Bolt-tetőn feltárt régészeti leletanyag feldolgozása kapcsán

Az előadás röviden ismerteti az Abasár–Bolt-tetőn 2020–2022 között végzett feltárások során előkerült régészeti leletanyag jellegét, lelettípusonkénti összetételét, valamint a leletanyag kapcsán eddig elvégzett tisztítási, konzerválási és restaurá-